स्वर्गोदेवत्वं प्रकाशःसत्वमाप्यः नरकंतिर्यक्त्वं तमोगुणेनसत्यानृतंमानुषत्वं तदुभयमिश्रणेन ॥ ३ ॥ सत्यानृतेइतिधर्माधर्मौप्रकाशतमसीसुखदुःखेइतिसंबंधः ॥ ४ ॥ श्लोकंव्याचष्टे तत्रेति ॥५॥६॥ भूतानां संसारिणांयत्सुखंपुत्रपरिष्वंगादिजंतत्अनित्यंअतःसुखार्थंनयतेत किंतुदुःखस्यौपाधिकस्यविमोक्षार्थमेवयतेत ॥ ७ ॥ तत्किंनित्यंसुखंनास्त्येवेत्याशंक्यसदपिनप्रकाशतइतिसदृष्टांतमाह राहुरिति नश्यते अंतर्हितंभवति ॥ ८ ॥ प्रवृत्तयःदृष्टादृष्टफलाःअभिधीयंतेवेदे नह्यतःत्रिवर्गफलात्परं सएवअनित्यसुखमेव आत्मगुणविशेषस्तार्किकाभिमतः धर्मार्थौगुणभूतौयस्यप्रधानभूतस्यसुखस्यतदर्थआरंभआर

स्वर्गःप्रकाशइत्याहुर्नरकंतमएवच॥ सत्यानृतंतदुभयंप्राप्यतेजगतीचरैः॥ ३ ॥ तत्राप्येवंविधालोकेवृत्तिःसत्यानृतेभवेत् ॥ धर्माधर्मौप्रकाशश्चतमोदुःखं सुखंतथा ॥ ४ ॥ तत्रयत्सत्यंसधर्मोयोधर्मःसप्रकाशोयःप्रकाशस्तत्सुखमिति॥ तत्रयदनृतंसोऽधर्मोयोऽधर्मस्तत्तमोयत्तमस्तद्दुःखमिति॥५॥ अत्रोच्यते शारीरैर्मानसैर्दुःखैःसुखैश्चाप्यसुखोदयैः ॥ लोकस्तृष्टिंप्रपश्यंतोनमुह्यंतिविचक्षणाः ॥ ६ ॥ तत्रदुःखविमोक्षार्थंप्रयतेतविचक्षणः ॥ सुखंह्यनित्यंभूताना मिहलोकेपरत्रच ॥ ७ ॥ राहुग्रस्तस्यसोमस्ययथाज्योत्स्नानभासते ॥ तथातमोभिभूतानांभूतानांनश्यतेसुखं ॥ ८ ॥ तत्खलुद्विविधंसुखमुच्यतेशारीरंमान संच इहखल्वमुष्मिंश्चलोकेवस्तुप्रवृत्तयःसुखार्थमभिधीयंतेनह्यतःपरंत्रिवर्गफलंविशिष्टतरमस्तिसएवकाम्योगुणविशेषोधर्मार्थगुणारंभस्तद्धेतुरस्योत्प त्तिःसुखप्रयोजनार्थआरंभः ॥ ९ ॥ भरद्वाजउवाच यदेतद्भवताभिहितंसुखानांपरमास्थितिरितिनतदुपगृह्णीमोनह्येषामृषीणांमहतिस्थितानामप्रा प्यएषकाम्योगुणविशेषोनचैनमभिलषंतिचतपसिश्रूयतेत्रिलोकवृद्धब्रह्माप्रभुरेकाकीतिष्ठति ब्रह्मचारीनकामसुखेष्वात्मानमवदधाति अपिचभगवान्वि श्वेश्वरउमापतिः काममभिवर्तमानमनंगत्वेनशममनयत् तस्माद्ब्रूमोनतुमहात्मभिरयंप्रतिगृहीतोनत्वेषांतावद्विशिष्टोगुणविशेषइति नैतद्भगवतःप्रत्ये मिभगवतातूक्तंसुखान्नपरमस्तीतिलोकप्रवादोहिद्विविधःफलोदयःसुकृतात्सुखमवाप्यतेदुष्कृताद्दुःखमिति॥ १० ॥

भ्यतइतिव्युत्पत्त्याधर्मादिः अनुष्ठेयइतिशेषः यतस्तद्धेतुः धर्महेतुरस्यसुखस्योत्पत्तिरभिव्यक्तिः आरंभस्त्रिवर्गस्यराहुग्रस्तेंदुप्रकाशवत्सतोपितमसाअप्रकाशमानस्यसुखस्यअभिव्यक्तयेसर्वोप्यारंभइत्यर्थः ॥ ९॥ सुखार्थआरंभइत्यत्रशंकते यदेतदिति सुखानांपरमास्थितिर्नित्यंसत्वं सुखान्नपरमस्तीतिपाठांतरंनोपगृह्णीमोनित्यसुखस्यानुपलंभात् अनित्यस्यसुखस्यतुच्छत्वमाह नहीति महतियोगैश्वर्ये ॥ १० ॥

Digitized by Google